

Култура религија I разреди

Предметни професор: Весна Гаврић

E – маил: gavric.vesna@outlook.com

Ученици који долазе на час: 16.3.2021. – I6 – претчас - клуб ученика

Грчко – римска митологија

Цјелокупна грчка књижевност и умјетност јесте поље за проучавање грчких митова. Грчку митологију, као што је то случај и у већини других митологија, стварао је народ у настајањима да објасни законитости живота и природе. Грчки митови одликују се разноликошћу митова и пјесничком љепотом, задржавајући углавном онај облик у којем се јављају код Хомера и Хеиода. Уз олимпијске, подземне и морске богове, те уз многа нижа божанства постоје и хероји који су по оцу или мајци божанског поријекла. Грчка митологија укључује објашњење настанка богова у част поштовања природних сила. У литератури која се бави грчким митовима и легендама имамо слична објашњења настанка божанства и свијета, а једно од њих је и ово: „На почетку свега био је Хаос, из кога су настали *Геа* (земља) и *Уран* (небо), два божанства у људском отјелотворењу. Из њиховог брака родили су се горостани *Киклопи* и *Гиганти*. Најмлађи међу њима *Хронос* (вријеме) збацио је свога оца са власти и, да не би доживио очеву судбину, прождирио је своју дјецу онако како су се и рађала. Али, мајка Реа успјела је сакрити сина Зевса. А кад је Зевс посрастао, савладао је оца и приморао га да врати сву поједену дјецу. На крају је њега и његове сабезнике Титане окувао у паклу. Тада је Зевс постао господар свијета, богова и људи. Остали богови били су његова браћа или дјеца.“ *Римска митологија* углавном је преузела митове и легенде од старих Грка уз друге називе богова, по којима су касније и планете добијале називе (табела). Врховни бог је *Јупитер*. Стари Римљани су неким од својих божанстава придавали много више пажње од старих Грка, као што су: Марс, Веста и Вулкан.

Грчки богови	Римски богови
Зевс	Јупитер
Хера	Јуниона
Атина	Минерва
Посејдон	Нептун
Аполон	Аполон
Артимеда	Дијана
Арес	Марс
Хермес	Меркур
Афродита	Венера
Хефест	Вулкан
Хестија	Церес
Деметра	Веста

Нека од осталих божанстава у грчкој и римској митологији су: *Хад/Плутон* –бог подземног свијета, *Дионис/Бахус* –бог вина и раскалашног живота, *Асклепије* – бог медицине, *Хелиос* – бог свјетлости и други.

У грчкој митологији међу митолошким бићима постоје и музе (кћерке врховног бога), заштитнице науке и умјетности:

- Талија – муза комедије,
- Уранија – муза астрономије,
- Мелпомена – муза трагедије,
- Полихимија - муза религијске и озбиљне поезије,
- Ерато - муза љубавне лирике,
- Калиопа – муза епског пјесништва и елегије,
- Клио – муза историје,
- Еутерпа - муза музичке умјетности,
- Терпсихора – муза изграчке вјештине и хорског пјевања.

Један од најпознатијих митова из грчке митологије јесте *Мит о Орфеју*. Према митологији Орфеј је био син тргачког краља Еагра и Калиопе, музе епске поезије. Она је најстарија и најпаветнија од муза. Понекад се умјесто Еагра као Орфејевог оца спомиње Аполон, а као мајка понекад се наводи Луна, богиња Мјесеца. Углавном, био је божанског поријекла. Орфеј је био најдаровитији музичар који је икада живио на свијету. Свирао је лиру, коју му је даровао бог Аполон. Снага Орфејеве пјесме и свирке била је чудотворна. Кад би засвирао на својој лири, све животиње су га помно слушале, а дивље звијери би постајале кротке и умиљате. Дрвеће се повијало како би могло слушати Орфејеве свирке и пјесме које је носио вјетар. Био је са аргонаутима у енциклопедији тражења златног руна. Јасон га је позвао јер је само уз његову помоћ мога проћи покрај злогласних сирена. Након тог путовања Орфеј се одлично скрасити с најљепшом од свих нимфа – Еуридиком. Предивна Еуридика, дуге плаве косе и очију боје нарциса, ускоро је постала његова жена. Она је својом љепотом привукла човјека по имену Аристеј. Кад је Еуридика одбила његовне љубавне понуде, овај се увриједио и почео је прогањати. Бјежечи пред њим, босонога Еуридика нагазила је на змију отровницу скривену у високој трави која ју је угризла и од чијег је отрова умрла. Орфеј је почео туговати и пјевао је тако тужно да је цијела природа тувовала са њим. Тада се Орфеј упустио у страхан подухват: сишао је у подземни свијет да затражи од њиховог владара да му врати вољену жену, што се ниједан смртник прије њега није усудио урадити. На улазу у Хад својом лиром зачарао троглавог пса Кербера. Орфеј је храбро стао испред пријестола страшног владара подземља, бога Хада и његове жене Персефоне. Хад је био страшно љут зато што се у његовом краљевству појавио жив човјек, али када је Орфеј запјевао своју тужну пјесму, и сам Хад је заплакао жељезним сузама. Молио га је да му врати Еуридику, а у случају да одвију његову молбу, онда их је замолио за другу услугу - да и њега узму у своје царство, гдје ће он живјети поред Еуридикине сјене. Хад је одлучио да ће испунити Орфејеву молбу, али под једним условом. Када буде излазио из подземног свијета, не смије се окретати за Еуридиком, која ће све вријеме ходати иза њега, по стрмим и непроходним стазама. Орфеј је и на то пристато – савладао је већину пута, али у једном тренутку ипак га је издало стрпљењем, те се окренуо да види да ли је Еуридика уморна, али је тада видио само њезину сјену

како нестаје у даљини. Тако је сам био крив за њезину другу смрт. Поново је покушао ући у свијет мртвих, али му по други пут то није успјело. Орфеј је одбијао љубав других жена и окренуо се љубави према лијепим младићима. То је разљутило бројне жене. Тако су Орфеја за вријеме Дионисиових свечаности испод родопских стријена растргале тракијске жене, а његову главу и лиру бациле у ријеку Хебер. Девет муза плачући сакупиле су све дијелове Орфејевог тијела и сахраниле га у подножје Олимпа. Тако се још и данас прича у подножју Олимпа славуји пјевају најљепше, као нигдје друго на свијету. Женама које су тако округно убиле Орфеја, богови су се страшно светили. Док су још плесале у слављеничком плесу, оне су одједном осјетиле да им се табани претварају у коријње и пропадају у земљу, све док се нису претвориле у нијемо дрвеће. Према једној легенди Орфејева глава доплутала је до острва Лезбос и зато се сматра да је то острво постало колијевка пјесништва.

Мање познате појмови:

Хомер – старогрчки епски пјесник.

Хесиод – старогрчки епски пјесник.